

Įdomią Lietuvos televizijos „Klausimėlio“ laidą žiūrovas išvystų, jei laidos vedėjas užduotų Seimo, Vyriausybės, visų mokyklų bei valstybinių įstaigų vadovams labai paprastą klausimėlį – kas yra politika? Tikriausiai išgirstume, kad politika yra valstybės valdymo mokslas ar menas, kas būtų arti tiesos, bet ne tiesa, tačiau daugiausia sulauktume absurdiškų atsakymų. Jei dar paklaustume, kuo skiriasi politinė veikla nuo partinės veiklos, - neabejoju, išgirstume tokių dalykų, kokių ir šaipūnas Erlickas nesugalvotų. Ar ne todėl mūsų valstybės reikalų tvarkymas prastas, kad į politiką, į partijas eina žmonės, kurie nežino, kas yra politinė ir partinė veikla. Nepadės jiems ir naujausias Valerijos Vaitkevičiūtės sudarytas „Tarptautinių žodžių žodynas“ (Vilnius, leidykla „Žodynas“, 2002), nes ir šis politikos apibrėžimo neduoda, į klausimėlį neatsako. Ką gi iš tikrųjų reiškia mūsų laikais tas graikiškas žodis

„politika“?

Atsivertę K. Borutos, P. Čepėno ir A. Sirutytės-Čepėnienės sudarytą ir „Spaudos fondo“ 1936 metais išleista „Tarptautinių žodžių žodyną“, randame: „Politika (gr.) 1. Senovės graikuose ir iki XVIII a. mokslas apie valstybę; 2. Valstybės įstaigų, visuomenės organizacijų, atskirų asmenų veiksmai, nukreipti į valstybės reikalų tvarkymą; 3. Nukeltine prasme – išsisukinėjimas, maskuotas veikimas“. Sovietmečio žodynuose iš esmės rasime tą patį apibrėžimą, tik praskiestą komunistinės ideologijos „puošmenomis“. Taigi, trumpai tariant, politika yra valstybės reikalų tvarkymas – esminė ir pagrindinė žodžio politika reikšmė.

Daugelis politinę veiklą painioja su partine veikla ir dėl to kyla nesusipratimai. Partinė veikla yra tik dalis politinės veiklos, nors ji, kaip ir politinė veikla, yra nukreipta į valstybės reikalų tvarkymą, tačiau savaip, pagal savo ideologiją, tokiu būdu, kokį yra pasirinkusi tam tikra politikų dalis – partija. Todėl kai sakoma, kad jėgos dariniai, mokykla, Bažnyčia mūsų valstybėje yra depolitizuoti (tose struktūrose dėl politinės veiklos vienašališkumo draudžiama partinė veikla), reikia suprasti, kad jos yra departizuotos. Tikraja žodžio „politika“ prasme, depolitizuotų darinių demokratinėje valstybėje negali būti. Juk studentai, policininkai, kariai, kunigai renkant valdymo struktūras balsuoja, jie kaip piliečiai struktūrose ugdomi, tarkim, dvasiškiai ugdo dorą pilietį, tvirtina valstybės pamatą ir turinį – dalyvauja politikoje.

Politikos, kaip „nešvaraus“ dalyko įvardijimas, politinės ir partinės veiklos painiojimas, atsiribojimo nuo politikos skatinimas yra pilietinės visuomenės telkimo ir ugdymo stabdis, valstybės silpninimas, griovimas. Deja, šis stabdis kai kuriems politiniams vertėivoms yra naudingas, nes depolitizuotus visuomenės narius per rinkimų kampanijas lengva mulkinti, žaisti jų jausmais ir taip patraukti savo pusėn. Politinei ir partinei veiklai aiškinti pasitelkime palyginimą.

Valstybė – tai ūkis su didele savo piliečių šeimyna, žemėmis, pramone, energetika, kultūriniu paveldu ir kitais medžiaginiaisiais bei dvasiniais turtais. Politika – ūkio tvarkymas – yra siekių ir veiksmų visuma, nukreipta į ūkio stiprinimą, plėtotę. Partijos yra tam tikrų specialistų dariniai, kurie taip pat siekia tvirtinti ir plėtoti ūkį, tačiau veikimo sritis yra siauresnė, ūkininkavimas vienas; agrarininkai rūpinasi tik žemės ūkio plėtote, energetikai – elektros ir naftos gavyba, miškininkai – miškų sodinimu ir priežiūra ir t.t. Ūkyje gali nutikti negerų dalykų, jei, tarkim, šeiminkautų vien miškininkai, dirbamos žemės virstų mišku, neliktų vietos javui pasėti, o spingsulei užsidegti nebeturėtume žibalo. Juk daugelis mena, kaip, Nikitai Chruščiovui valdant, Sovietų Sąjungoje nutiko: pastatydino mineralinių trąšų gamybos įmones galiūnes Sibire, trąšų kalnus supylė, o kad gerų kelių, geležinkelių nenutiesė, vagonų joms vežti nepagamino, apsižiūrėjo per vėlai – trąšų kalnai virto gamtos piktžaidžėmis, tapo vienos partijos ir jos vadovo agrarininko vienos tiesos liūdna pasekme.

Lietuvoje partijų gausa panaši į politinį šiukšlyną, todėl verta prisiminti trečiąją – maskuoto veikimo – žodžio politika reikšmę. Iš tikrųjų galima drąsiai tvirtinti, kad visos netradicinės pasaulyje ir Lietuvoje partijos veikia maskuotai, jų tikslas – pakliūti į valdžią, sau naudą turėti, o ne valstybės reikalus tvarkyti. Lietuvoje priskaičiuojama beveik 30 partijų. Ar gali būti tiek būdų (ideologijų) tvarkyti valstybės reikalus? Brandžių demokratijų patirtis liudija, kad optimalus partijų skaičius – dvi, trys.

Apmaudu, kad išnaudojant demokratijos ydas ir grimasas, gali kurtis net partijos kitokiu tautiniu pagrindu, kurios siekia naudos ne Lietuvai, o kitai valstybei (Lietuvos rusų sąjunga, Lenkų rinkimų akcija). Juk žinotina, kad demokratijos akiratyje nei tautos, nei tautybės nėra, yra valstybė ir pilietybė. Ar čia ne akivaizdus Vyriausios rinkimų komisijos, kuri įregistravo šias partijas, žingsnis silpninti valstybę?

Partijų šiukšlyno profilaktika, jų eliminavimas iš tikrosios politikos yra Vyriausios rinkimų komisijos ir pilietinės visuomenės rūpestis.

Per partijų gausą, išvešėjusi partinė veikla politiką – valstybės reikalų tvarkymą – išstūmė iš Seimo ir kitų institucijų apyvartos; stebime valstybės moterų ir vyrų viešą tarpusavio santykių aiškinimąsi, varžytuves dėl populiarumo, įvaizdžio, įsivėlimą į politikai nebūdingus reikalus, politikavimą. Rinkti ar paskirti politikai virto politikieriais, žmonėmis, principinius politikos klausimus pakeičiančiais smulkmenomis (dažniausiai dėl savanaudiškų tikslų). Siekiams ir veiksams, nukreiptiems į valstybės reikalų tvarkymą, t. y. politikai atsidūrus politikavimo šešėlyje, ir stebime didžiausias negeroves šalyje, tarp jų – mūsų demokratijos ydas ir grimasas.

Vienintelis kelias į tikrą politiką, tikrą demokratiją yra pilietinės, tautiškai susipratusios visuomenės ugdymas ir formavimas, kurios pradžia yra šeimoje, mokykloje, bendruomenėje. Kelias nelengvas, netrumpas, juo eiti piliečių, politinių ir visuomeninių organizacijų, valstybės institucijų priedermė ir pareiga. Tačiau tikro valstybingumo pilnatvę pasiekti reikia daugia.

Sveikindamas 1918 m. vasario 16 d. nepriklausomybę paselbusią Lietuvos Respubliką Vydūnas yra pasakęs: „Visi kuone be skaičiaus valstybės gyvenimo reikalai, kaip svarbūs jie yra ir būtų, teturi tik antros eilės svarbumo šalia teisybės, teisingumo, tvirtybės, plačios ir aukštos nuožvalgos ir sąžiningumo bei patvaros. Kame toms žmoniškumo išraiškoms pirmoji vieta skiriama, ten nereikia didžių politikos gudrybių valstybei klestėti.“

Šis iškilus filosofo priesakas tebūna, Lietuvos laivui plaukiant į antro šimtmečio vandenį, kelrodžiu švyturiu.